

The melodic effects of Quranic words on Spiritual status and Medical-Biological subjects

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Bahman Hakiman^{1*}
Amir Javan Arasteh²
Asghar Noroozi³
Shahin Farhat⁴

How to cite this article

Bahman Hakiman, Amir Javan Arasteh, Asghar Noroozi, Shahin Farhat. The melodic effects of Quranic words on Spiritual status and Medical-Biological subjects, *Journal of Quran and Medicine*. 2022; 7(1): 141-155.

1. PhD student, Department of Mysticism, Faculty of Mysticism, Qom University of Religions and Religions, Qom, Iran. (Corresponding Author)
2. Assistant Professor, Mysticism Department, Faculty of Mysticism, Qom University of Religions and Religions, Qom, Iran.
3. Assistant Professor, Mysticism Department, Faculty of Mysticism, Qom University of Religions and Religions, Qom, Iran.
4. Professor, Faculty of Arts, University of Tehran, Tehran, Iran.

* Correspondence: b.hakiman@yahoo.com

ABSTRACT

In the backgrounds, the rhythmic musical miracle of the text of the Qur'an and its biological effects have not been mentioned, only semantic and phonetic miracles have been explored. Library studies in examining the rhythm of words and the style and attributes of the letters of the alphabet indicate the melody of the verses of the Qur'an. The purpose is to prove the verbal miracle in the occurrence of biological effects such as contraction and expansion, fear or verse of verses. Because vibrations are effective in changing blood biochemistry, behavior and spiritual states and cause calmness or anxiety; Elimination of some physical and mental illnesses; Server; The listeners cry and benefit from the healing of the Qur'an. These effects are manifested in blood pressure, complexion, and heart rate. According. The effect of reciting or playing the sound of the Qur'an on the growth of plants or the treatment or reduction of the progression of some diseases and physical and mental disorders, even the change of mood and spiritual states are examined. One hundred people participated in survey. Suggestion: In order to strengthen self-control in the sense of piety, the culture of correct use of technical music knowledge should be explained to people and they should be helped to recognize the richness condemned by the symphonic rules of the universe and enjoy the benefits of Quranic melodic religious music. Meetings with the presence of music professors and reciters are necessary to explain the commonalities in order to warn people against vulgar or dubious jurisprudential music.

Keywords: Proof, verbal miracles, Quran, Zest, music.

اثرات پزشکی، روانی و معنوی موسیقی ذاتی

قرآن

بهمن حکیمان^{۱*}

دانشجوی دکتری، گروه عرفان، دانشکده عرفان، دانشگاه ادیان و مذاهب قم، قم، ایران (نویسنده مسئول).

امیر جوان آراسته^۲

استادیار، گروه عرفان، دانشکده عرفان، دانشگاه ادیان و مذاهب قم، قم، ایران.

اصغر نوروزی^۳

استادیار، گروه عرفان، دانشکده عرفان، دانشگاه ادیان و مذاهب قم، قم، ایران.

شاهین فرهت^۴

استاد، دانشکده هنر دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

در پیشینه‌ها، اعجاز موسیقی موزون متن قرآن و اثرات زیستی آن مطلبی بیان نشده فقط اعجاز معنایی و آوایی مورد کنکاش قرار گرفته است. مطالعات کتابخانه‌ای در بررسی ضرب‌آهنگ کلمات و اسلوب چینش و صفات حروف تهجی بیانگر ملودیایی آیات قرآن است. هدف، اثبات اعجاز لفظی در بروز آثار زیستی مانند قبض و بسط، خوف و رجا آهنگ آیات است. چون ارتعاشات در تغییر بیوشیمی خون، رفتار و حالات روانی و معنوی موثر بوده و موجب ایجاد آرامش یا اضطراب؛ رفع برخی بیماری‌های جسمی و روانی؛ احساس شرم؛ سرور؛ گریه و بهره‌مندی شنوندگان از شفای قرآن می‌شوند. این اثرات در فشارخون و رنگ چهره و تپش قلب نمایان می‌شود. تأثیر تلاوت و یا پخش صوت قرآن بر روی رشد گیاهان و یا درمان یا کاهش پیشرفت بعضی از بیماری‌ها و اختلالات جسمی و روانی حتی تعبیرات حالات خلقی و معنوی نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد تا آثار اعجاز موسیقی الفاظ قرآنی بررسی و اثبات شده و نتایج منطقی آن با آمار و ارقام تبیین شوند. با توجه به نتایج پژوهش میدانی توزیع پرسشنامه، پاسخ به پرسش اصلی نیز اثبات می‌شود. پیشنهاد: برای تقویت خودکنترلی به مفهوم تقوا باید فرهنگ استفاده صحیح از دانش موسیقی فنی برای مردم تبیین و آنان را در تشخیص غنای مضمون با قواعد سمفونی ملکوتی مساعدت نمود تا از منافع موسیقی مذهبی ملودیایی قرآنی بهره‌مند شوند. تشکیل جلسات با حضور اساتید موسیقی و قاریان قرآنی در تبیین اشتراکات ضروری است تا مردم را از موسیقی‌های مبتذل و یا مشکوک فقهی برحذر داشت.

واژگان کلیدی: اعجاز، ملودی، قرآن، پزشکی، زیستی، معنوی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۲۰

*نویسنده مسئول: b.hakiman@yahoo.com

مقدمه

از آنجائی که انسان در زندگی مادی و معنوی خود، تحت تأثیر امواج قرار گرفته و این امواج صوتی، نوری، کلامی موجب ایجاد فرکانس شده و حامل انرژی می‌شوند لذا بر مبنای قوانین تحلیل روانشناختی رفتارها پس از تغییر بیوشیمی و الکتروشمی خون، موجب ایجاد و یا تغییراتی در حال و فعل و انفعال انسان می‌گردد. بطور کلی دو روش هدایت گری قرآنی قابل توجه است:

انذار و بشارت. وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا (سبأ: ۴۸)

در تکمیل قواعد و مسیر سلوکی انسان در دنیا و آخرت، تعالیم دینی و محتویات کتاب آسمانی به‌ویژه قرآن کریم؛ به‌عنوان تبیین‌کننده و راهگشای روشنگر یک مسلمان می‌باشد که او را به مسیر صواب و ثواب، رهنمون می‌سازد.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِينَ هُمْ أَقْوَمُ، انتخاب قرآن به عنوان بهترین وسیله لقاء الله و احسن اعمال در امر و وصول به حق تعالی می‌باشد (قصص: ۸۵).

تلاوت قرآن و قرائتش، سبب وصول قاری به کمالات لازمه در ابعاد وجویش می‌گردد و همچنین پس از شکل‌گیری قالب برزخی او در عالم پس از مرگ سبب تعیین مقامات و درجات او شده و بنا به فرمایش نبی اکرم (ص): "در قیامت به انسان می‌گویند إقرا و ارقأ، بخوان و بالا برو" (۱).

نقش رابطه صوت، امواج، الحان، (در مفهوم موسیقی فنی) با موضوع تحقق اهداف آرمانی سلوک معنوی در جلوه‌های قبض و بسط با رویکرد خوف و رجا قابل ملاحظه است. بهره‌مندی از آثار ذاتی و نظم آهنگ قرآنی از جنبه الفاظ تنزیلی و اثرات آن در تغییر حالات و رفتارهای فیزیکی و زیستی از هدف اصلی این پژوهش است که قرائت عادی و معمولی قرآن، در مرحله اول اعجاز آهنگی بودن لفظی قرآن را ظاهر نموده نشانه‌های این اعجاز در مراحل سلوک معنوی قابل ادراک است.

برای اثبات اعجاز لفظی قرآن باید جنبه‌های ظاهری و باطنی آن مورد پژوهش قرار گیرد و بررسی تکوینی و اثرات زیستی کلمات و واژگان قرآن از اولویت ویژه برخوردار است. چون ساختار کلمات بواسطه حروف شکل می‌گیرد و حروف نیز از نظر ذاتی و هجایی و آوایی هر کدام دارای فرکانس و ارتعاشات ویژه خود را دارند؛ لاجرم به مباحث علمی فن موسیقی وارد می‌شویم زیرا آثار سمفونیک حروف قرآت اثرات تکوینی و نفسانی در انسان دارد و اثرات زیستی و روانی آن در تغییرات بیوشیمیایی خون و حالات قبض و بسط و خوف و رجا نمود پیدا می‌کند.

با توجه به منابع در کتابهایی مانند: نمایش هنری در قرآن، سید قطب - قرآن و نسل امروز، دکتر مصطفی محمود مصری - منازل السائرین خواجه عبدالله انصاری - مصباح الهدایه، عزالدین محمود کاشانی - بررسی طیف فرکانسی کلام قرآن، محمد حسین کلانتری (

انجذاب قلوب، وقار و طمانینه، تقویت توکل، رضا و تسلیم، فنا و بقا به مفهوم انقطاع و تبتل الیه تبتیلاً. به طور اجمالی. سوم) بررسی آثار تکوینی و زیستی و پزشکی تلاوت قرآن بر گیاهان و انسان می باشد

پرسش اصلی.

چگونه آهنگین بودن آیات قرآنی در ایجاد قبض و بسط معنوی تأثیر تکوینی دارند؟

پرسش‌های فرعی (سه پرسش).

الف) آهنگین بودن قرآن به عنوان اعجاز؛ چه ارتباطی با صفات ذاتی حروف و اسلوب ویژه در چینش کلمات و جملات آن دارد؟
 ب) این صفات ذاتی کلمات قرآن در تغییر حالات در ایجاد خوف و رجا، قبض و بسط در خواننده و شنونده چه اثری دارد؟
 ت) تأثیرات و یا عدم تأثیر آهنگین بودن ذاتی کلمات قرآنی چگونه در نمودهای فیزیکی، تکوینی و زیستی در خواننده قرآن و یا شنونده آن، قابل ادراک و احساس است؟

پیش فرض‌ها.

۱- تمام حروف و کلمات، ذاتاً دارای فرکانس و آهنگ هستند. در تلفظ حروف، طبق قواعد هجائی، با همکاری و هماهنگی شش‌ها در ارسال هوا و فشاردهی به آن، مخارج حروف در اثر دَمَش، رَنَس، لرزه و تکریر، انسداد، واکه‌ها و آوا، ظاهر و ایجاد می‌شود. صوت نیز دارای فرکانس است و به عنوان یکی از محرک‌های سیستم عصبی- رفتاری محسوب می‌شود. تلفظ لغات موجب ایجاد فرکانس شده و دارای انرژی مؤثر در تغییر فعل و حال و انفعال می‌گردد. چگونگی و تنوع آن بستگی به شکل و ترکیب حروف و کلمات دارد.

۲- چینش کلمات و کاربرد نوع حروف و نظم کلامی و ترکیب جملات در آیات موجب ایجاد یک اسلوب ویژه می‌گردد که از امتیازات قرآن و نشانه وحیانی بودن آن است به نحوی که اگر حروف یا کلماتی، حذف یا جابجا شود موجب بهم‌ریختگی این اسلوب و ترکیب شده و آشفتگی و تحریف در آن، احساس می‌شود و در صورت کم‌وبیش و یا تغییر محل استقرار کلمه موجب ابطال اعجاز و آغاز افساد می‌گردد.

۳- شرط تحقق این اثرات، ادای حق تلفظ حروف بر مبنای خاصیت ذاتی آن‌هاست که در علم آواشناسی، تبیین شده است اگر مخارج حروف و یا آداب آن رعایت نشود و یا حق آن، ادا نشود این اثر از بین رفته و مخدوش می‌گردد. آثار ذاتی صفات حروف و کلمات با علائم زیستی، فیزیکی، آیات قرآن نیز همین آثار تکوینی را دارد.

۴- کشش و مغناطیسیم نظم آهنگ قرآنی برای کسانی که هیچ آشنایی با زبان عربی ندارند موجب اعجاب شده است. چون صوت

و پیشینه‌ها و مقالات (مانند: آموزش مقامات موسیقایی قرآن، استاد شاه میوه اصفهانی - واکاوی موسیقی و نظم آهنگ الفاظ قرآن کریم، سهراب مروتی و نرگس شکرپیگی - مفهوم شناسی قرائت قرآن کریم همراه با حزن، محمد رضا محمودی- تک نگاری‌های قرآنی، درآمدی بر اعجاز و زیباشناختی نظم آهنگ قرآن، مهدی سلطانی، مجله پژوهشهای قرآنی)

و پایان نامه‌ها (مانند: تأثیر آوای قرآن و موسیقی در کاهش دردهای زایمان، انعام موسوی، دانشکده پرستاری و مامایی - بررسی تأثیر آوای قرآن کریم بر اضطراب بیماران قبل از عمل سنگ شکنی در بیمارستان بقیه الله، ابراهیم شرفی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران - بررسی تأثیر آوای قرآن کریم بر میزان اضطراب بیماران بستری شده در مراقبتهای ویژه قلبی، علیرضا خاتونی دانشکده پرستاری و مامائی تهران) به نگارش در آمده است.

در این راستا فقط مرحوم سید قطب در کتاب نمایش تصویر فنی هنری قرآنی از دیدگاه تمثیل‌ها و آهنگین بودن قرآن مطالبی را بیان داشته است.

بیان مسأله.

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا. (کهف: ۱۱۰)

یقیناً برای وصول به مقصد اسنی و منتهی الیه یعنی لقاءالله، وسیله و راهکار و ابزاری لازم است.

چینش حروف در شاکله قرآنی دارای یک سیستم ویژه بر مبنای حکمت و قدرت می‌باشد که صفت اعجاز را برای خود، محفوظ داشته است. هر حرفی از حروف هجا، ذاتاً دارای فرکانس و موج صوتی است. کلمات قرآنی نیز به‌طور طبیعی این خواص را دارند. اما نوع انتخاب کلمات، یک موج و فرکانس دیگری را ایجاد کرد که همراه با چینش آن‌ها، اعجاز را تا حدّ تحدی، تمام توانمندان انس و جن را به میدان مبارزه آورده است و تاکنون همه کسانی که اقدام به تنزیل قرآنی دیگر داشته و یا نمونه‌ای از آیات را بیاورند، شکست خورده‌اند.

اهداف اصلی.

اول) تبیین اثرات چگونگی چینش کلمات و نظم دستوری و نوع واژگان بکار برده قرآن، نظم آهنگ و آوایی ذاتی کلمات و تبیین تأثیرات ریتماتیک و تنوع آواهای خاص از نظر فرود و اوج امواج کلامی آیات به نحوی که این امر به سحر یوثر اطلاق شده یعنی توجه به مغناطیسیم آیات و موسیقایی کلمات و حروف به مفهوم قافیه در خلق یک سمفونی ویژه قرآنی.

دوم) بررسی ایجاد دگرگونی در حالات نفوس شنوندگان با دریافت امواج صوتی قانونمند آهنگین بودن قرآن با ایجاد خوف و دهشت، هراس و وحشت، رجا و بیم، قبض و بسط، سرور و بهجت، وصل و انقطاع، حال و احوال، سکون و سکینه، قلق و اضطراب، رکود و

حروف، کلمات و آیات و نعمات نیز دارای اثرات تکوینی در جسم و روح و روان، حال و فعل و انفعال شوندگان است.

۵- در مباحث عرفان نظری قبض و بسط تحت اسما و صفات جلالیه و جمالیه و همچنین در عرفان عملی و سلوک معنوی نیز حقیقت خوف و رجا و آثار آن، از مظاهر قبض و بسط مورد تأکید قرار گرفته است.

اطلاعات چگونگی پژوهش.

نوع تحقیق: کاربردی. بررسی موضوع از جنبه نظری و تئوری و بهره‌مندی از تجربیات شخصی افراد.

روش پژوهش: ترکیبی توصیفی-تحلیلی. ابزار گردآوری داده‌ها: کتابخانه‌ای، میدانی، پرسشنامه بسته و باز، اینترنت، کتاب چاپی، مقاله، منابع فارسی و آثار ترجمه.

مراحل گردآوری اطلاعات.

واژگان سلوکی و لغات زیرمجموعه آن‌ها از طریق طبقه‌بندی حالات معنوی و باطنی و مراجعه به کتب مربوطه به‌ویژه شرح منازل السائرین خواجه عبدالله انصاری و مصباح الهدایه و مفتاح الکفایه عزالدین محمود کاشانی و چهل حدیث امام خمینی (رحمة الله علیه) تبیین می‌گردد.

تطبیق مبانی آواشناسی و آنالیز طیفی حروف و کلمات قرآن فقط از نظر خواص نرم و لین، خشن و تفخیم. بدون لحاظ جنبه‌های تجویدی و تأثیرات وقف و وصل، ادغام و اخفا و میزان کشش مدّ بررسی می‌شود.

داده‌ها و یافته‌ها با مبانی و قواعد علم موسیقی از نظر اصول علمی، فنی، موسیقایی، ملودی با قواعد اسلوب و چینش حروف و کلمات و انتخاب لغت اعجاز گونه با واژگان مترادف و همچنین نظم آهنگ قرآن مورد بررسی و تطبیق واقع خواهد شد.

توزیع پرسشنامه: برای گروه آزمایش که مطابق با معیارهای ویژه موضوع این نوع پژوهش جهت آکساب نتایج تئوری. (در گستره جامعه آماری محدود قابل دسترسی) آخرین مرحله این پژوهش است.

ایضاح موضوع.

فرایند ایجاد صوت، موج، ارتعاشات و آثار تکوینی آن‌ها.

"فرستنده‌های نورونی در طول رشته‌های عصبی از مغز به سراسر بدن به حرکت در می‌آیند. فرستنده‌ها به شکل زنجیره‌هایی پیچیده از اسیدهای آمینه هستند. خواب، بیداری، درد، عواطف همه بستگی به پیام رسان^۳ های شیمیایی دارد که مغز تولید می‌کند. اندروفین تولید شده درون مغزی دافع درد بدن انسان هستند. در مواقع خاص، عواطف، احساسات شدید، ترس می‌توانند بر درد غلبه کنند (۲)."

حرکات هوا گاهی به‌واسطه عوامل طبیعی به‌صورت باد، جابجایی، در حالت نسیم، باد، توفان، گردباد ظاهر شده و آثار تکوینی خود را گاهی در شکسته شدن شاخه‌ها، از ریشه درآمدن درختان،

فروریختن ساختمان‌ها، غرق شدن کشتی‌ها، ایجاد سونامی در اثر تندباد و یا کنده شدن سقف منازل و جابجایی و بالا بردن ماشین‌ها و اشیای بزرگ توسط گردباد نشان داده می‌شود. فناوری مدیریت باد در جاروبرقی، کمپرسورها، وسایل هیدرولیکی، بسته و یا باز نمودن درها به‌وسیله امواج فیزیکی کنترل از راه دور و به‌خصوص تغییر صدا، تصویر، رنگ، کانال تلویزیونی و دانلود و آپدیت را اثبات می‌کند.

قوی‌ترین تحولات صنعتی، کنترل سفینه‌های بدون سرنشین و فناوری هارپ به وسیله امواج است.

در علم فیزیولوژی اعصاب بیان می‌شود که تغییر نوع محرک‌ها موجب تغییر بیوشیمی خون و نهایتاً موجب دگرگونی حالات و رفتار انسانی می‌گردد. در تحقیقات مربوط به فیزیکی موجی و ذره‌ای نیز، اثبات شده است که ایجاد، بقاء و دوام، حرکت و تکامل موجودات، همگی بر اساس قواعد امواج و فرکانسها بوده است. یعنی اثبات اثرات تکوینی امواج و اصوات و انوار.

"درمان بیماریها و آسیبهائی مانند تشنج، تب، نارحتی عصبی، احتقان مغزی، سرگیجه، صرع، خواب آشفته، درد اعصاب، روماتیسم، امراض قلبی و کبدی و تنفسی، سرطان، آپاندیس، واریس، ناتوانی جنسی، بیماری‌های میکروبی از طریق پالسهای الکترومغناطیس و شوکهای الکتریکی امکان پذیر است (۳)."

"تعیین شکل اشیاء بخاطر ارتعاشات آهنگین و منظمی که بوجود می‌آورند، ذرات کوچک ماده را دورهم جمع می‌کنند فرکانس انرژی صدا بر شکل‌ها اثر می‌گذارد. چون صوت همانطور که ویرانگر است، سازنده نیز هست. حتی بجای ویران کردن، می‌تواند از طریق ارتعاشات، چیزی را بسازد (۴)."

اثرات موسیقی در ایجاد حالات معنوی.

متخصصان فن موسیقی ادعا دارند که برخی از نت‌های موسیقی، بر حالات انسانی تأثیر دارد.

"موسیقی، اثری در تزکیه و تهذیب نفس دارد و این امر به خاطر فعل و انفعالی ظریف بر روی روح است" (۵).

روح در ارتباط با معبود خود، حالتی احساس می‌کند که گاه بی پروا است و گاه خوف زده. گاه در حالت خضوع است و گاه محزون. یا حتی نوعی عصیان که ناشی از بی قراری از فراق اوست. یا میل به دیدن معشوق. تمام این مراحل را موسیقی می‌تواند نشان دهد. (۵).

تبیین صفات حروف و ارتعاشات صادره از تلفظ آن‌ها و اثرات تکوینی امواج حروف.

ارتعاشات حروف از نظر صفات و مخارج و صدای خاص در آن‌ها، موجب ساخته شدن جنبه موسیقایی و ملودی در ادای جملات می‌شود و این موضوع در همه زبان‌ها و لهجه و گویش‌ها مورد مطالعه زبان‌شناسان تحلیلی شده است. حروف هجای فارسی و عربی نیز از این امر جدا نشده است و پیوسته این قواعد تکوینی الهی مورد توجه

برق یعنی قطب مثبت و منفی باطری است یا فاز و نول در الکتروسیسته متناوب.

با قرائت و شنیدن آیه نَبِئُ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ (حجر: ۴۹ و ۵۰)

اثرات قبض و بسط، یا در شنیدن آن نهفته است یا در محتوای متنی و پیام مفاهیم آن و یا در آهنگین بودن.

نتیجه این فرایند: «متوجه شدن قلبها به سوی بها و عظمت، قهر و کبریا الهی است و موجب اشراق انوار بر قلوب می‌شود» (۶).

تَقْشَعِرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ. (زمر: ۲۳)

«از شنیدن قرآن، لرزه بر پوستشان می‌افتد سپس نرم می‌گردد پوست و دل‌هایشان به سوی یاد خدا در پوست‌ها، آن قدر اثر می‌گذارد که دل‌ها را با خود همراه می‌سازد و به سجده می‌افتند». (قطب، ۱۳۵۹: ۴۵)

«انفعالی از شنیدن قرآن در هیبت الهیه از واردات بر قلوب شده که اثر آن بر ابدان، ظاهر می‌شود و اعضای بدن به حالت انقیاد و سکینه الهیه قرار می‌گیرند». (۶)

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ.

ریزش اشک از حالات غلبه جلال و خوف و قبض بوده که مقدمه بسط در سالک است. با ریزش اشک و زودده شدن حجاب‌ها و پرده‌ها و موانع، قرب حاصل شده و خوف، زایل می‌شود. رجا در او ظاهر می‌شود. قبض، موجب اشک شده و اشک‌هایش از شدت بسط و عشق و جمال از گونه‌ها، فروچکیده می‌شود.

«با شنیدن آیات قرآن، چشمانشان از شوق الهی به خاطر آنچه از تجلیات کلامی و معنایی حق تعالی ادراک نموده‌اند، پُر از اشک می‌گردد. جلوه‌ای از توحید و تجلیاتش را در کلامش، شهود نموده‌اند. با ادراک تجلی کلام خداوندی، در نفس و روحشان به خاطر استماع وحی و شنیدن ذکری از وحدت تامه، ابتهاجی به وجود می‌آید» (۶). در این مقاله، برای اولین بار است که مفاهیم و ادبیات موضوع این تحقیق مورد بررسی فنی، علمی، توصیفی و پژوهشی قرار گرفته است و نوآوری و یافته‌های جدید قابل‌ارائه می‌باشد. از جمله:

مرحوم سید قطب در کتاب نمایش تصویر فنی هنری قرآنی از دیدگاه تمثیل‌ها و آهنگین بودن قرآن مطالبی را بیان داشته است.

قابل‌ذکر است در تحقیقات انجام‌شده در (کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، مقالات) به موضوع تأثیرات موسیقی، رابطه با عرفان، قرآن، فقه و روانشناسی، اشاره‌ای شده است ولی به طور مشخص (تأثیر تکوینی آهنگین بودن آیات قرآن در قبض و بسط بر محوریت صفات ذاتی کلمات و حروف) کاری انجام نشده است.

در موضوع مغناطیسیم استماع قرآنی

آیاتی در قرآن مبنی بر تحدی مطرح می‌باشد که آیا تحدی از نوع صرفه و ممانعت حق تعالی از آوردن است؟

سخنوران و موسیقیدانان بوده است. این موضوع در قواعد تلاوت تجویدی آیات قرآنی نیز صدق می‌کند.

کلماتی که در آن‌ها حرف «شین» به کار رفته است، به خاطر صفت تفشّی، بر پراکندگی و انتشار دلالت دارند، مانند حشر، نشر، شر و مانند آن.

کلماتی که در آن‌ها حرف «ح» به کار رفته، بر حالت نفسانی در راحتی و آرامش عمیق دلالت می‌کنند. مانند (رحمن و رحیم در بسم‌الله الرحمن الرحیم). که مهربانی و عطوفت و آرامش را القا می‌کند.

یا در غم و اندوه بکار می‌رود مانند حسرت، حسد، حزن. لذا واژه‌های یک متن گفتاری ضمن ارتباط مستقیم بامعنا و تبیین مفهومی دارند، بلکه به خاطر وزن و آهنگ و ملودی موسیقایی آن‌ها مورد استفاده افراد به تناسب حال قبض و بسط و مطالباتشان قرار می‌گیرند.

نکاتی در جلال و جمال، قبض و بسط؛ خوف و رجا.

واژگان مرتبط با جمال و جلال و به عبارت دقیق‌تر، قبض و بسط عبارتند از:

الف- حالات و صفات جلالیه در جلوه قبض و مشخصاً خوف: حزن، سُکر، خشوع، رهبت، فراق، قلق، دهشت، هجران، افنا
ب- حالات و صفات جمالیه در جلوه بسط و مشخصاً رجا: ابتهاج، سرور، ذوق، وجد، وصل، سماع، اخبات، رغبت، انس، حیا و صفا، تواضع و خضوع، ادب، تسلیم، سکینه، هیمان، اشتیاق، ثقه، ابقاء.
این مقامات تحقق نمی‌یابند مگر از طریق قرائت تجویدی، ترتیل و تلاوت و یا استماع آن همراه با نعمات ممدوحه.

لذا جهت گیری کلی قرآنی بر مبنای انذار می‌باشد. (مدثر: ۱ و ۳)؛ ضرورت هدایت، انذار و تخویف را می‌طلبد (مدثر: ۱۲ تا ۱۶)؛ خوف در جلوه جمال و جلال (مؤمنون: ۵۷ و معارج: ۲۷)؛ شدت رجا و خوف در اهل جائیه به زانو نشستگان و انتظار تحقق غلبه رحمت و نجات یا نعمت و عذاب. (جائیه: ۲۸). دور شدن از نظر لطف خداوندی (مؤمنون: ۱۰۸)؛ انذار از گوشمالی شدید خداوند بطشه الکبری (قمر: ۳۶ و دخان: ۱۶)؛ شکایت رسول‌الله از مهجورین قرآن (فرقان: ۳۰) از موضوعاتی است که قرآن کریم در راستای جلال و جمال الهی و ایجاد قبض و بسط و خوف و رجا در مؤمنین اشاراتی داشته است.

شواهد قرآنی بر مفاهیم پژوهش.

در موضوع خوف و رجا.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا.

وجود دو حالت خوف و رجا ناشی از قبض و بسط موجب حرکت سالک می‌شود. مانند نقش و تأثیر دو قطب متضاد در سیستم جریان

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ.
(فصلت: ۲۶)

واهمه و ترس کفار و مشرکین از نفوذ آیات قرآن که دارای کشش و انجذاب و مغناطیسیم ذاتی متن آن است که بر اسلوب انتخاب حروف و کلمات و جمله سازی و چینش آن‌ها بنا شده است. وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ. (اعراف: ۲۰۴) استماع قرآنی یکی از مجراهای ورود به دریای رحمت، شوق، بهجت و جمال الهی است و بروز حالات رجا و وصول به مقام انبساط و ابتهاج می‌باشد که سالک برای طی مقامات معنوی شدیداً به آن نیازمند دارد.

نقش استماع قرآن در فرایند فناء و بقاء، اوج قبض و بسط قابل ذکر است که بهره مندی از اعجاز لفظی برای هرکسی میسر نیست. چون برخی افراد آیات را می‌خوانند و بنا به دلایلی گوش قلبشان را باز ننموده‌اند از التذاد این سمفونی محروم می‌شوند. انسان در استماع حقیقی، فنا در توحید افعالی می‌شود. فاستمعوا الی الله و لاتستمعوا الا منه. یعنی از صفات بشری خارج شوید و با گوش الهی بشنوید و ساکت باشید عن حدیث النفس فان المتکلم به، هو الله. چون خود خداوند است که از دریچه وجودی محمدی با شما سخن می‌گوید. شاید مورد رحمت الهی برای وصول به مقام ادراک تجلی صفاتی و افعالی خداوندی نیز نائل شوید (ابن عربی، ۲۰۰۶: ۱/ ۲۷۲). بسازد. قرائت آیات به شرط رعایت حق تجویدی حروف، آهنگین بودن آیات قرآنی را آشکارتر می‌نماید.

با استماع آیات قرآن، یکی یا چند حالت از حالات ممکنه ظهور و بروز در شنونده و یا قاری قرآن امکان دارد.

قبض ممکن است در قالب یکی از حالات توبه، محاسبه، انابه، اعتصام، فرار ریاضه، حزن، خوف، اشفاق، خشوع، اخبات، زهد، ورع، رعایه، مراقبه، استقامه، صبر، حیا، تواضع، ادب، ذکر، فقر، تعظیم، غیرت، قلق (اضطراب)، دهشت، هیمان، غربت، صحو، انفصال، فناء، تجرید، تفرید، ابتلاء، ابتهاج، احتراق، احتیاج، مؤاخذه، استهلاک، استیحا از خلق، افتقار، اقصعرا، امتحان، انقطاع، انفصال، بکاء، تبتل، تحیر، تذلل، تلوین، شکایت، خلوت، عزلت، وحشت، وحدت، ادبار باشد.

بسط به صورت یکی از حالات یقظه، سماع، رجا، رغبه، توکل، تفویض، ثقه، رضا، شکر، اینثار، فتوه، یقین، انس، غنی، إحسان، فراسه، إلهام، سکینه، طمأنینه، محبه، شوق، عطش، وجد، برق، ذوق، وقت، صفاء، سرور، تمکین، مکاشفه، مشاهده، معاینه، حیا، سکر، اتصال، بقاء، جمع، توحید، اتحاد، اجتنابیه، ادب، إدلال، اصطفائیه، إلهام، امن، عشق، اقبال ظاهر می‌شود.

گریه از خوف

در سوره مبارکه اسراء خداوند می‌فرماید: و یخرون للأذقان یبکون و یزیدهم خشوعاً.

آن‌ها با چشم گریان همه سر به خاک عبودیت نهاده و پیوسته بر خوف و ترسشان از خدا می‌افزاید. در واقع گریستن می‌تواند نشانه

خشوع باشد، خشوع حقیقی در کسی ایجاد می‌شود که بفهمد با این که خوار و کوچک است، لطف پروردگار او را به بالاترین حقایق می‌رساند. در این وقت شخص، لبریز از عواطف و احساسات، با گریستن از آن‌ها رها می‌شود. در عصر حاضر نمونه‌هایی از خشوع در تلاوت را می‌توان بیان نمود.

نقش ضرب آهنگ کلمات ریتماتیک و نظم آهنگ آن‌ها

ریتم‌های به‌کاررفته در سیستم آوایی قرآن ریتم نرم؛ کند منقطع؛ سریع؛ کوبنده.

"ریتم‌های به وجود آمده چهار نوع است که برای هر کدام، نمونه‌هایی از آیات قرآنی وجود دارد:

الف) ریتم نرم. این ریتم در دعا و راز و نیاز با خالق، یا ابراز محبت و به هنگام پند و اندرز استفاده می‌شود.

ب) ریتم کند و منقطع. لحنی آهسته و منقطع داشته و حامل طعنه و کنایه و نشان‌دهنده اهمیت موضوع است و موجب صلابت در سخن می‌شود.

پ) ریتم سریع. آیه‌ای که به قیامت و یا حوادث قبل از آن است یا به دنبال سرعت در امر یا دستوری فوری و یا تحقیر و یا بیان هیجان کاربرد دارد.

ت) ریتم کوبنده. عموماً از این ریتم برای نشان دادن تهدید، توبیخ، و یا شدت در عمل استفاده می‌شود" (تحلیل کارکرد ساخت آوایی سوره محمد در القای معنا، ۱۳۹۷).

این نوع ملودی ملکوتی و موسیقی بهشتی و نوای زیبای قرآن را هر شنونده غیر عرب هم، ادراک نماید. زیرا آن چنان زیبا و شکوهمند است که به‌ناچار اقرار به آسمانی بودن قرآن حتی در حالت چاپ متن مکتوب و ظاهر نموده که از توانایی بشر خارج و تنها می‌تواند سخن خدا باشد.

شواهدی از اعجاز ریتماتیک در چینش حروف و کلمات و آیات

ادای حق بیان حروف بسیار مهم است و در گزاردن نماز و قرائت قرآن کریم نیز درست ادا نکردن برخی کلمات بر مبنای مخارج حروف و حق تجویدی آن‌ها اگر عمدی باشد موجب بطلان نماز است. اگر واژگان به درست تجویدی خود ادا نشود؛ حتی اگر معانی آن نیز عالی و راقی باشد، آزاردهنده می‌شوند.

آیات و سور بسیاری در قرآن قابل وجود دارد که اگر آنالیز حروف و کلمات و فواصل با ملاحظه سجع قافیه به صورت تجربی و اثبات با ابزار فیزیکی - زیستی می‌توان آثار تکوینی آن‌ها را نه تنها در بُعد خوف و رجا؛ بسط و قبض بلکه بقیه واژگان مربوط به سلوک معنوی و عرفان نظری استخراج و جهت کاربردی به مسلمین اعلام و جهت تبیین اعجاز آوایی و سمفونی ملودی گونه قرآن را برای غیر مسلمانان به‌عنوان اعجاز متن لفظی تنزیلی نمایش داده است.

اگر قرائت قرآن در صورت صحت روخوانی و روان‌خوانی، با ایجاد فرکانس‌ها و ارتعاشات صوتی و در نهایت حامل انرژی‌های مثبت

خداوند در این آیات و مضمون تهدید هماهنگ می‌شود" (زیبایی، منیر؛ تحلیل کارکرد ساخت آوایی سوره محمد در القای معنا، ۱۳۹۷)

شواهدی از موسیقایی خاص صفات حروف در آیات قرآن
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ. هم‌نشینی سه حرف صاد، رأ، و نون علاوه بر تأثیر موسیقایی، صوت نون، با مضمون هماهنگی آیه طوری است که سکون و آرامشی که از تلفظ نون به مخاطب القا می‌شود که تداعی‌کننده وعده نصرت الهی به مؤمنان و مجاهدان حق است و نیز صوت صفری صاد به خاطر خاصیت قوت و وضوح شنیداری با تکرار خود باعث جلب توجه خواننده و تأکید و تقویت بیشتر معنای آیه می‌شود.

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ.
 حرف (ها) دارای صفت همس، رخوت، انفتاح، و استفال است و دلالت بر معنای انعطاف و نرمی داشته و تکرار این حرف در آیه با تأثیر بر لحن کلام، القاگر نرمی و ملایمت خداوند نسبت به مؤمنان است که اگر مؤمنان در صورت گام نهادن در مسیر حق هدایت الهی، خدا نیز لطف خود را شامل آنان نموده و زمینه‌های توفیق و استواری آن‌ها در این راه را فراهم می‌نماید. صوت مدّ الف موقع شنیدن بهتر به گوش می‌رسد و تأثیر بیشتری بر روان مخاطب می‌گذارد.

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَكُنْ يَتَرَكُمْ أَغْمَالِكُمْ
 "موسیقی حاصل از تکرار صوتیم، بیانگر ختمیت اطاعت از فرمان‌ها خداوند و حضور مقتدرانه در میدان جنگ با کافران است، همچنین معیت خاص خدا با مؤمنان. کاربرد مکرر حروف مجهوره میم، نون، لام، عین، همزه، و تا مهموسه که آن هم یک ریتم و نظم آهنگ خاصی می‌بخشد که چگونگی این آثار در تقطیع شعری به روش خلیل بن احمد نمایان می‌شود". (زیبایی، منیر؛ تحلیل کارکرد ساخت آوایی سوره محمد در القای معنا، ۱۳۹۷)

«در اینجا این تقابلهای دقیق لطیف هم هست میان سیماهایی که این تعبیرات زیبا را نقش می‌زنند. یک روشی است از روش‌های ساختن نوا و آهنگ صحنه را نشان دادن و تعبیر قرآن، فراوان آن‌ها را به کار می‌گیرد در هماهنگی و تنظیم سیماهایی که با الفاظ می‌نگارد. (۷)

قرآن، شعر یا نثر یا کلمات مسجّع نیست. بلکه ساخته‌ای نوین و بدیع دارد. الفاظی که پشت سر هم آمده بیانگر موسیقی باطنی است. موسیقی باطنی با موسیقی ظاهری تفاوت زیادی دارد. موسیقی ظاهری، توسط شاعر و از راه دو قسم کردن کلام به قسمت‌های متساوی و دارای قافیه، به وجود می‌آید. اما در موسیقی باطنی (داخلی) قرآن، این گونه نیست.

حروف هجای به کاررفته در قرآن نیز دارای صفات و خصوصیات ویژه‌ای مانند شده، رخوه، قلقله و تکریر هستند، و با رعایت کامل این صفات، موسیقی و آهنگین بودن کلام‌الله مجید را به وجود می‌آورند با ملاحظه جنبه‌های اعجاز فصاحت و بلاغت و اثربخش بودن

رحمت آور و ابتهاج و سرور آور، و قابل‌درک و کسب و انتقال برای سایر افراد عرضه نمود. شاید واجب بودن صدای بلند در قرائت حمد و سوره نمازهای صبح و مغرب و عشا برای آقایان، نشان از نیاز آنان برای بهره‌مندی از انرژی‌های خاص در آن لحظات و اوقات باشد.

تبیین ارتعاشات و فرکانس‌های کلمات قرآنی از نظر ذاتی و نوع چینش آن‌ها

در مطالعات طیف شناسی و بررسی فرکانسی آیات قرآن بر اساس قواعد الکترومغناطیسی، هر موج حامل انرژی در فرایند فکر و اندیشه، یا استماع اصوات، و انتقال آن در سیستم عصبی و نهایتاً ترشح هورمون‌ها و تغییر بیوشیمی و الکتروشمی. شایان ذکر است که امواج، اثرات فیزیکی و تکوینی زیادی دارد. حتی منجر به جابه جایی اشیاء نیز می‌گردد.

هر حرفی از حروف هجاء، ذاتاً دارای فرکانس و موج صوتی است. کلمات قرآنی نیز بطور طبیعی این خواص را دارند. اما نوع انتخاب کلمات، یک موج و فرکانس دیگری را ایجاد کرد که همراه با چینش آنها، اعجاز را تا حدّ تحدی، تمام توانمندان انس و جن را به میدان مبارزه آورده و تا کنون همه کسانی که اقدام به تنزیل قرآنی دیگر داشته‌اند در این امر شکست خورده‌اند. شاکله موسیقایی، ریتماتیک، نظم آهنگ بودن، شدت جذبه و مغناطیسم عظیم و عجیب قرآنی موجب شده که معاندین جاهلی، آنرا سحر یوثر بنامند. (مدثر: ۲۴).

نمونه‌هایی از آثار حروف

- تکرار صوت الف در کلمات قرآنی بیانگر ایجاد امتداد و کثرت الطاف الهی است.

صفت همس و رخوت در صوت حرف ثا، دلالت آن بر معنای لطافت و گرمی است.

صوت تا، دلالت بر نرمی و رقت و تصویرگر آرامش ناشی از فضای تقویت دل‌ها و دلگرمی است.

طا، دال، ضاد، کاف، قاف، و همزه که در نتیجه حبس هوا در خارج از ریه‌ها، هنگام تلفظ به صورت دفعی ادا می‌شوند و القاکننده معنای قوت، خشونت، سنگینی بوده و تأثیری شدید بر گوش شنونده دارند حرف خا از حرف حلقی و دارای ویژگی شدت است. در آیه أَنْخَتُمُوهُمْ در واژه حرف تای انفجاری و صوتیم که در اثر فشردن کامل لب‌ها روی هم و سپس باز کردن آن‌ها تولید می‌شود القاگر نوعی استحکام، فشردگی و قدرت است، آوای برآمده از این حروف، مفهوم قاطعیت و سرسختی درنبرد با اهل کفر را می‌دهد.

"خشونت و گرفنگی در « أَحْبَطَ رِیْثَمَ » ضرباهنگ این آیات با معنا و فضای آن‌ها شده است. در واژه ادای حرف حلقی حا به همراه استعلا و تفخیم در طا، به علاوه سنگینی آوای همزه و با، همسو با ریتم شدید این آیات بر کوبندگی لحن می‌افزاید و با سنت باطل‌ستیزی

آن‌ها حتی معاندان ناتوان از تحدی را تحت تأثیر قرار داده و کلمات مغناطیس گونه بودن قرآن را نیز آن‌ها سحرِ یوثر نیز نامیده‌اند. قَالَ
إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ (مدثر: ۲۴).

نظم آوایی

ساختار اصلی کلمه و خروج حروف از مخارج خود با فشار هوا و به کمک شش‌ها، نای، زبان، دهان، بینی و لب‌ها تشکیل شده و فرایند شنیدن نیز تفسیر نفس انسان از اصوات منظم ریتماتیک شنیده شده به وسیله گوش، صماخ و پرده گوش و ابزار استخوانی و ذهن و حافظه و مغز است.

هماهنگ بودن از نظر به کارگیری حروف، واژه‌ها، نظم منطقی حاکم بر آیات و سوره توجه به قافیه‌های آخر آیات در مورد به کارگیری حروف، برخی از سوره‌های قرآن با حروف و آهنگ واحدی چون الف، ی، ه، ر، د، س ختم می‌شود، مانند پایان آیات سوره مریم که با الف تمام می‌شود زکریا، خفیا، شقیا، ولیا، رضیا، سمیا.

برخی با دو حرف یا سه حرف مانند ون، ین، چنانکه قسمتی از سوره انبیا بدین گونه ختم شده است، مؤمنین، وارثین، حافظین، راحمین، صالحین، ظالمین، عابدین، صابریں
برخی با حروف و آهنگی متنوع‌تر که البته بیش از همه ن در انتهای آیات قرآن کریم به آیات، آهنگ مخصوص و دل‌نشین داده و موجب خوش‌خوانی و جاذبه آن شده است.

توجه به تلفظ حرف (ن) در همگونی آوایی

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ
لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ. (آل‌عمران: ۱۹۳)

تعداد حرف (ن) در آیه از نظر کتابت ۱۶ مورد است ولی در تلفظ و صوت آوری آن ۱۹ بار تکرار می‌گردد به ویژه خاصیت غنه‌ای بودن آن موجب ظهور ۱۹ بار حرف (ن) می‌شود.

توجه به تکرار حرف (ل):

وَحَرْمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاصِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ
يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ. (قصص: ۱۲)

در متن نگارشی ۱۰ بار حرف (ل) به عنوان واج بی صدا و یک بار به عنوان لام متصل به حروف قمری وجود دارد که با توجه به تکریر و لرزه از صفات اصلی لام در تلفظ آن موجب ایجاد یک ملودی ویژه می‌گردد.

۲-۶. اثبات نظم آهنگ کلمات و آیات و حالت موسیقایی آن‌ها به عنوان اعجاز لفظی

بهره‌مندی از آهنگین بودن و ریتم آوایی آیات قرآنی شنونده احساس یک نوع آهنگ، سمفونی و ریتماتیک صوتی مطبوع، مرغوب و خوش آیند نموده که به اگر از بیرون انواع الحان و پرده و مقامات موسیقایی و نغمات متنوع مانند رست، بیات، سه گاه، ماهور، نهاوندی و ... را به این ساختار حروف، کلمات، آیه،

حمل کنیم و بر آنها اجرا نمائیم آثار باشکوه تکوینی دیگری، ظاهر می‌شود که در روخوانی قرآن وجود ندارد.

الف- با یک نیم‌نگاهی به سه متن زیر برگرفته از آیه ۴۵ سوره زخرف، اعجاز قرآن اثبات شده و حتی براساس روش آنالیز فرکانسی عدم تحریف آیات قرآن می‌شود. چه تفاوتی در چینش کلمات و نظم آهنگ، ترنم و آوایی، طنین و انرژی بوجود آمده دارند؟

در حالیکه با توجه به ظاهر لفظ، معنی آندو در شنونده یکی است.

أَجْعَلْنَا مِنْ ذُنُوبِ الرَّحْمَنِ إِلَهَةً يَعْبُدُونَ

أَجْعَلْنَا إِلَهَةً يَعْبُدُونَ مِنْ ذُنُوبِ الرَّحْمَنِ

أَجْعَلْنَا إِلَهَةً مِنْ ذُنُوبِ الرَّحْمَنِ يَعْبُدُونَ

ب- برای تشخیص نوع امواج ظاهر شده و فرکانس در کلمات و آیات قرآن، اگر دو ذکر زیر، تلفظ شوند، این تفاوت مشهود خواهد شد. مقایسه ضربان و فرکانی و طپش قلب در گفتن:

- لا اله الا الله

- لا هو الا هو

- استغفر الله و اتوب اليه با استغفرالله، (وقف و سکون) و اتوب اليه

واژه عتل در آیه عُنْتُ بَعْدَ ذَلِكَ زَيْمٍ (قلم: ۱۳) با داشتن دو ضمه متوالی و تشدید لام یک واژه سخت و خشن را می‌سازد که آهنگی خشنماک دارد. این واژه فقط برای مرد خشن و مردم ستیز و پرخور به کاررفته است نه افراد ملائم پاک دل. یا بر اساس بسامد، فرکانس‌ها، ارتعاشات و تنهای موسیقی. قرآن از موضوعی جدی مانند قیامت اگر سخن بگوید ضرب آهنگ واژگان بسیار تند و محکم را به کار می‌برد، مانند اقتربت الساعة و انشق القمر. (قمر: ۱)

و قیل یا ارض ابلعی ماء ک و یا سما اقلعی و غیض الماء و قُضی الامر (هود: ۳۳). گوئی در هر واژه‌ای سنگینی کوهها و فرود آمدن آذرخش نهفته و ما آنرا احساس می‌کنیم. ولی بناگاه سکوت و آرامش حکمفرما می‌شود و طبیعت از خشم باز می‌ایستد و ماجرا پایان می‌یابد و این شیوه بیان که گوئی واژه‌های آن از دل صخره‌های سر سخت، کنده و تراشیده و در جای معین خود، کار گذاشته شده سراپا اعجاز است. ممکن نیست ما بتوانیم کلمه‌ای را برداریم و کلمه دیگری جای آن بگذاریم زیرا آن فخامت و شکوه و دلالت و آهنگ خوش از میان می‌رود.. (۸).

شنیدن والضحی و اللیل اذا سجدی در من اثر عمیق گذاشته بود، همان مقاطع حروف و توالی و آهنگ خوش آنها بود. نظیر ردیف یا گام موسیقی. بی آنکه انتظار فهم محتوای آن نت‌ها را داشته باشیم. در روح من، غوغائی بود، وزن دل‌نشین آن‌ها جان مرا مسخر خود کرده بود. (۹).

ترکیب زیبای حروف و اعراب

در قرآن کریم، گاهی حروف و اعراب هر واژه به گونه‌ای در کنار هم قرار گرفته و به زیبایی آرایش یافته‌اند که طنین دل‌نشینی ایجاد می‌کنند. اگر قرآن زمانی که از ویژگی عذاب قوم نمود که هم

برای اثبات اعجاز نحوی، کافی است که به انتخاب فعل برای فاعل مؤنث مجازی ارض و سما و کلمات غریب و خاصی انتخاب شده است مانند ابلعی، اقلعی، غیض، قضی، استوت. یک سمفونی ذاتی خلق شده افراط قرآنی است. جنبه‌های اعجازی آهنگین بودن این آیه در کتاب بدیع القرآن بیان شده است.

شواهدی از تأثیرات تکوینی آیات بدون لحاظ خواص آوایی تجویدی و تلاوت صوتی (ترتیل و تفریر)
شواهدی از آیات قرآن در تأثیرات تکوینی انواع امواج حسّی.

دیدن فقیر نابینا
عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ. (عبس: ۱ و ۲)
ثُمَّ نَظَرَ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ. سپس نگاهی افکند. بعد چهره درهم کشید و عجولانه دست به کار شد. (مدثر: ۲۱ و ۲۲)

در ذکر لسانی و قلبی
إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ. (انفال: ۲)
لرزش بدن و نرم شدن پوست در شنیدن آیات قرآنی
اللَّهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِي تَقْشَعِرُ مِنْهُ جُلُودَ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ.
خداوند بهترین سخن را نازل کرده، کتابی که آیاتش (در لطف و زیبایی و عمق و محتوا) همانند یکدیگر است؛ آیاتی مکرر دارد (با تکراری شوق‌انگیز) که از شنیدن آیاتش لرزه بر اندام کسانی که از پروردگارشان می‌ترسند می‌افتد؛ سپس برون و درونشان نرم و متوجه ذکر خدا می‌شود...

تبسم و خنده سلیمان نبی با دریافت امواج صوتی مورچه
فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا. (نمل: ۱۹)
تغییر رنگ صورت در شنیدن یک پیام و خبر
وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ. (نحل: ۵۸)
درحالی که هرگاه به یکی از آن‌ها بشارت دهند دختر نصیب تو شده، صورتش (از فرط ناراحتی) سیاه می‌شود؛ و به شدت خشمگین می‌گردد...

گشاده شدن بی‌حرکت چشمان در اثر ترسیدن
فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ. (احزاب: ۱۹)
نگاه به زیبایی مدهوش کننده و بی‌حسی آور
وَأَتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سَكِينًا وَقَالَتْ أُخْرَجَ عَلَيْنَا فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ. (يوسف: ۳۱)

و به دست هر کدام، چاقویی (برای بریدن میوه) داد؛ و در این موقع (به یوسف) گفت: «وارد مجلس آنان شو!» هنگامی که چشمانشان به او افتاد، او را بسیار بزرگ (و زیبا) شمردند؛ و (بی‌توجه) دست‌های خود را بریدند.

ارتعاشات ویران کننده امواج صیحه آسمانی عذاب الهی

مستمر و هم ریشه کن کننده بود سخن می‌گوید، با قَدَمَدَمَّ عَلَيْهِمْ رَّ بِهِمْ بَدَنِيهِمْ فَسَوَّاهَا از آن یاد می‌کند.

ردیف شدن حرف «دال» با «میم» و تکرار این دو حرف با اعراب متوالی فتحه، صحنه جالب هنری در القای نزول عذاب مستمر الهی و ریشه کن کردن قوم حضرت صالح را به نمایش می‌گذارد.
أَمَّا عَادُ فَأَهْلِكُوا بَرِيحٍ صَرْصَرًا عَاتِيَةً.

زمانی که خداوند در قرآن با مهندسی کلمات و حروف، ترسیم کننده صحنه‌های وزیدن طوفان تندباد پرسروصدای مستمر چند شبانه‌روز در مورد قوم عاد سخن می‌گوید که این عذاب دامن‌گیرشان شده بیانگر اعجاز سمفونیک و ملودیایی قرآن است. انتخاب حرف صاد از حروف صغیر در کنار تکرار عبارت «صر» و اعراب فتحه، طیننی زیبا را شکل داده که هم استمرار، هم پرصدا بودن وهم صدای خوفناک طوفان را القا می‌نماید. این نظم آهنگ وازگان، نغمه‌ای دلکش و نوایی دلپذیر پدیدار ساخت. نوایی که احساسات آدمی را برانگیخته و دل‌ها را شفته خود می‌کند. نوای زیبایی قرآن برای هر شنونده‌ای غیر عرب هم محسوس است، نخستین حالتی که دل‌ها را جذب می‌کند، نظم بدیع و شیوایی صوتی آن است. إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا. (واقعه: ۴) دو حرف راء با صفت با افتتاح و تکریر و استفال و صفت جهر بین شدت و رخوت و تکرار و لرزه در ارتعاش تارهای صوتی سرزبانی و حرف جیم با صفات ذاتی جهر و انفجاری بودن آن، موجب سایش هوا و ارتعاش با اطراف دهان شده و حامل صفت - تشدید که وقف و حرکت (ج)، باعث تصویرسازی وقوع هنگامه قیامت و زلزله‌های عظیم است و رُجَّتْ به وسیله آوای خود، نمایش جدید عظمت این زلزله و لرزش زمین را با الفاظ نشان می‌دهد.

آیات قرآن کریم با موسیقی خارق‌العاده و اعجاز آمیزی در هم آمیخته شده است که تأثیرگذاری موسیقی آن، معجزه‌آسا و است که مخالفین، اتهامی جز سحر بر آن نیافتند.
فَقَالَ إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ. این قرآن نیست جز سحری که مورد تبعیت واقع می‌شود.

این تأثیر آن چنان کفار را به وحشت انداخته که تصمیم گرفتند در هنگام تلاوت قرآن کریم بر مردم توسط رسول خدا - صلی‌الله علیه و آله، هیاهو به راه انداخته و سر و صدا به پا کنند تا از نفوذ شدید و اثر بخشی قرآن کریم در فکر و روح مردم جلوگیری کنند.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ. (فصلت: ۲۶)

کافران گفتند: گوش به این قرآن فرا ندهید؛ و به هنگام تلاوت آن جنجال کنید، شاید پیروز شوید.

این هرزه درآبی و ایجاد هیاهو به خاطر رسیدن امواج صوتی اثربخش و نظم آهنگ و اعجاز محتوایی آیات است.

وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَا سَمَا أَقْلَعِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَىٰ الْجُودَىٰ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ. (هود: ۴۴)

فَاخَذَتْهُمْ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غَنَاءً فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.
(مؤمنون: ۴۱)

سرانجام صحیح آسمانی آن‌ها را به حق فروگرفت؛ و ما آن‌ها را همچون تن‌های خشک شده قرار دادیم.

فونو سمانتیک قرآنی

هر شخصی حتی اگر با زبان عربی نیز آشنا نباشد می‌تواند به واسطه موسیقی باطنی قرآن به طور غیر مستقیم از مفاهیم آن بهره مند شود. دانش تحلیل فرکانس این اعجاز زیبای قرآن را اثبات می‌نماید. وجود متغیرهای فوتنیک، هجایی و آوایی با متغیرهای سمانتیک و معنایی، آینه‌هایی را پدید آورده که معنا در آن تجلی می‌یابند. از آنجا که در قرآن کریم با موسیقی باطنی و نه ظاهری روبرو هستیم، تمامی امور مربوط به تجوید، تقارن‌ها، هارمونیک خاص آیات و نواهای متناسب با سیاق معنی و مضامین و مقتضیات کلام خداوند ظاهر می‌شوند.

آهنگین بودن قرآن، خبردهنده از وجود موسیقی حقیقی

این نوع موسیقی باید جایگزین موسیقی ممنوعه قرار گیرد. یقیناً اکتفا کردن به مباح بودن موسیقی فقط در محدوده آهنگ بلبل و قناری و آبشار نمی‌تواند سیراب کننده عطش نیازهای فطری هنری در حیطه موسیقی جوانان باشد. اگر امر ذوب شدن در موسیقائی و آوایی و آهنگین بودن آیات قرآن در نفس آنها، نهادینه شود؛ آنگاه این استعداد و مهارت نیز می‌تواند در نمازها برای زدودن تخیلات هجوم آور ذهنی و در قنوتها، مناجات و ابتهال، امدادگر سالکین قرار می‌گیرد. همچون نفس وارسته تطهیر شده طیبه می‌تواند با رجوع قرآن و بهره گیری از جنبه موسیقائی و نظم آهنگ آن، با حالات و دریافتهای خود، تطبیق داده و خودش، مصدر تشخیص موسیقی ملکوت و آسمانی و یا موسیقی نفسانی تخریبی نیز باشد.

افزایش ایمان (انفال: ۲): لرزه بر اندام و نرم شدن پوست بدن (زم: ۲۳): اشکبار شدن چشمان (مائده: ۸۳): قرار گرفتن در حوزه رحمت در اثر استماع قرآن (اعراف: ۲۰۴). قاریان تلاوت کننده قرآنی بنا به وظیفه و ذوق و نیازشان، بنا به دستورات نبوی، رو بسوی اجرا و اظهار پرده‌ها و نعمات و الحان عربی می‌روند. به این معنا که قبض و بسط؛ به وجود آمده در خودشان را در امواج خوف و رجاء در شنوندگان ایجاد کنند. آنگاه از بهجت روح، شور و التهابی ظاهر می‌شود که پس از ورود به نشئات ملکوت و طبیعت و ظهورات آن از دریچه نفس مطمئنه خبر از شوق و صل و درد فراق می‌دهد. با شدت یافتن آن در جلوه اشک، گریه، ندبه و یا ابتهال ظاهر می‌شود. استفاده از آهنگین بودن قرآنی موجب صحنه آرائی و تصویرسازی در قوه فکر، خیال، قلب شنونده می‌شود. گوشه‌های باطنی نیز شنوا می‌شنوند و دل‌های بیدار، می‌فهمند. همراه بودن متغیرهای فوتنیک، هجایی و آوایی با متغیرهای سمانتیک و معنایی، دل‌هایی را

پدید می‌آورد که معنا در آن تجلی می‌یابد و شنود الهی به مفهوم علمنا من لدنا علماً تحقق می‌یابد. (ق: ۳۷).

ذکر نمونه تست‌ها و آزمایش‌های قرآن درمانی و اثرات تکوینی و پزشکی.

قرآن درمانی نیاز بر اساس فرکانس‌های حاصل از سیگنال‌های قرآن به دلیل وجود ساختار و نظم درونی و طبیعی، آرام‌بخش‌تر از فرکانس‌های حاصل از آهنگ‌های معمولی است که با دستگاه‌های مصنوعی ساخته می‌شوند. امروزه موسیقی‌دان‌ها برای آرامش دادن به دنبال تولید این صداها هستند تا بتوانند امواج آرام‌بخش آلفای ذهنی را تولید کنند. اما وقتی یک صدای طبیعی و رایگان قرآن در اختیار ما هست که با خواندن آن، امواج آلفای ذهنی تولید می‌گردد.

"دانش پزشکی می‌گوید: غم و غصه مانع جذب غذا شده و تدریجاً می‌تواند موجب ایجاد سرطان بشود. بیش از هفتاد درصد بدن ما از آب تشکیل شده است. وقتی موسیقی هوی متال با آن حجم بالای فرکانسی و ارتعاشات و محتوای غیرمذهبی، بلور آب را زشت و بدتر کبب می‌کند چگونه نمی‌تواند روی بدن انسان و اعمال و رفتار و ضمیر ناخودآگاهش مؤثر باشد؟" بر اساس آزمایش‌های دکتر ایموتو ژاپنی بر روی بلوره‌های آب. (کلانتری، محمدحسین، بایرسی طیف فرکانسی کلام قرآن با کلام‌های دیگر، ص ۸۸)

صوت قرآن تأثیرات شگفت‌انگیزی بر روی تک تک سلول‌های بدن دارد. امواج صوتی که دارای فرکانس و طول موج مشخص است، این امواج رشته‌های نوسانی تولید می‌کنند که بر سلول‌های مغزی تأثیر می‌گذارد و باعث برگرداندن توازن و هماهنگی آن‌ها می‌شود که این نیز سبب افزایش چشم‌گیر نیروی دفاعی آن در مقابل بیماری‌هایی هم چون سرطان می‌گردد، می‌دانیم که بیماری سرطان چیزی نیست به جز اختلال در عملکرد سلول‌ها، پس شنیدن قرآن باعث می‌شود برنامه و نظم سلول‌ها دوباره بازگردد.

امراض، نتیجه به هم خوردن و اغتشاش هارمونی در وجود افراد است و قرآن با قدرت معجزه‌آسای خود می‌تواند با ایجاد هارمونی جدید با نظم نوین در بدن و روح شنوندگان، سلامتی را برای فرد موردنظر به ارمغان آورد

. پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که غده تالاموس به‌عنوان مهم‌ترین غده در مغز انسان، محرک‌های صوتی را به‌وسیله سیستم‌های عصبی دریافت نموده و در کنار حافظه و تخیل به آن‌ها پاسخ می‌دهد. غده هیپوفیز نیز از غده تالاموس فرمان دریافت کرده به محرک‌های صوتی پاسخ لازم و مناسب را می‌دهد و موجب بروز ترشحاتی می‌شود که نتیجه آن آزادسازی ماده آرام‌بخشی به نام آندروفین است.

قرآن در درمان معلولیت‌های ارتوپدی نیز اثر خاصی دارد. از قرآن می‌توان در چند منظور درمانی برای معلولین ارتوپدی استفاده کرد. خداوند به‌صراحت می‌فرماید: و نزل من القرآن ما هو شفاء و رحمة

بود که اصلاً آیات قرآن برایشان پخش نشده بود. از نظر طول ساقه در هر دو بار اندازه‌گیری طول ساقه در آزمایش اول و سوم طول ساقه گیاهانی که آیات قرآن با صدای مرد برایشان پخش شد، از همه بیشتر، سپس گیاهانی که آیات قرآن با صدای زن برایشان پخش شده بود و گیاهان لوبیایی که از صوت قرآن بی‌بهره بوده‌اند، کم‌ترین طول ساقه را داشتند.

« ژ ». آزمایش تأثیر تلاوت قرآن کریم بر سرعت رشد گیاهان در پیام نور مرکز محلات.

محمدرضا فیضیان کارمند دانشگاه پیام نور محلات و قاری برجسته کشوری تأثیر تلاوت قرآن کریم بر تسریع رشد گیاهان را طی تحقیقی اثبات کرده است. فیضیان گفت: پتری‌هایی حاوی تعداد مساوی دانه‌های جو و شرایط محیطی یکسان، که ۵ پتری با تیمار روزانه دو ساعت تلاوت قرآن و ۵ پتری دیگر بدون تلاوت قرآن جهت آزمایش آماده شد. در ابتدای روز سوم مشاهده شد که پتری‌هایی که برای آن‌ها قرآن پخش شده بود میزان جوانه‌زنی بسیار زیادی نسبت به پتری‌هایی داشتند که اصلاً صدای قرآن برای آن‌ها پخش نشده بود. آثار رشد سریع گیاهانی که از صوت قرآن بهره‌مند می‌شوند، در مقایسه با دیگر گیاهانی که در محیط و شرایط آب و هوایی و تغذیه‌ای مشابه رشد می‌کنند، کاملاً آشکار است. محمدرضا فیضیان کارمند دانشگاه پیام نور محلات و قاری برجسته کشوری تأثیر تلاوت قرآن کریم بر تسریع رشد گیاهان را طی تحقیقی اثبات کرده است. گفت: پتری‌هایی حاوی تعداد مساوی دانه‌های جو و شرایط محیطی یکسان، که ۵ پتری با تیمار روزانه دو ساعت تلاوت قرآن و ۵ پتری دیگر بدون تلاوت قرآن جهت آزمایش آماده شد. در ابتدای روز سوم مشاهده شد که پتری‌هایی که برای آن‌ها قرآن پخش شده بود میزان جوانه‌زنی بسیار زیادی نسبت به پتری‌هایی داشتند که اصلاً قرآن برای آن‌ها پخش نشده بود. آثار رشد سریع گیاهانی که از صوت قرآن بهره‌مند می‌شوند، در مقایسه با دیگر گیاهانی که در محیط و شرایط آب و هوایی و تغذیه‌ای مشابه کاملاً آشکار است.

تأثیر صوت قرآن بر رشد گیاه گندم در دانشگاه بوعلی همدان ارزیابی شد.

مریم شریفی، دانشجوی کارشناسی رشته زیست‌شناسی گیاهی در این خصوص اظهار کرد: هدف از انجام این آزمایش مقایسه تأثیر صوت قرآن و ۶ نوع سبک موسیقی بر روند رشد و جوانه‌زنی گیاه گندم است. این بررسی شامل شش آزمایش است که در بازه زمانی دو ماهه به انجام رسیده و زمان در نظر گرفته‌شده برای هر آزمایش ده روز است و هر آزمایش شامل سه گروه است که یکی از گروه‌ها به‌عنوان شاهد در نظر گرفته می‌شود یک گروه تحت تأثیر صوت قرآن بوده و گروه سوم هم در معرض یکی از انواع موسیقی‌های کلاسیک، سنتی، ایرانی، طبیعی، پاپ ایرانی، رپ و روان‌گردان قرار داده‌شده

للمؤمنین؛ و از قرآن آنچه شفا و رحمت است برای مؤمنان نازل می‌کنیم. (اسراء، آیه ۸۲)
از آنجایی که نفس انسانی ترکیبی از مجرد و ماده است و میان آن دو ارتباط تنگاتنگی است، هر یک در دیگری تأثیر دارد.
« ر ». انجام آزمایش‌ها در اثبات تأثیر تکوینی آهنگین بودن آیات قرآن در امور زیست گیاهی.

فاطمه آق‌لیچ، دانش‌آموز ترکیه‌ای طی تحقیقی علمی و مستند بر تأثیر آیات وحی بر رشد گیاه صحنه گذاشت. پخش تلاوت قرآن برای گیاهان رشد آنان را تسریع می‌کند روزنامه «حریت» ترکیه اعلام کرد: پخش آیات قرآن کریم در نزدیکی گیاهان طی چند روز، میانگین سرعت رشد آنان را به‌صورت قابل‌ملاحظه‌ای سرعت می‌بخشد. آثار رشد سریع گیاهانی که از صوت قرآن بهره‌مند می‌شوند، در مقایسه با دیگر گیاهانی که در محیط و شرایط آب و هوایی و تغذیه‌ای مشابه رشد می‌کنند، کاملاً آشکار است. فاطمه آق‌لیچ در این تحقیق کشف کرده است که پخش قرائت آیات قرآن به‌صورت ۵ ساعت در روز و به مدت ۲۰ روز متوالی برای گیاهان منجر به رشد تقریباً دو برابری آنان نسبت به گیاهانی می‌شود که از پخش تلاوت آیات قرآن بهره‌مند نیستند. گیاهانی که در کنار آنان آیات قرآن پخش شده است، ۲۰ سانتیمتر رشد کرده‌اند، در حالی که بقیه گیاهان بیش از ۱۳ سانتی‌متر رشد نکرده‌اند.

بررسی تأثیر آیات قرآن (آیت‌الکرسی) با صدای زن و مرد بر رشد. ماندگاری و سرعت جوانه‌زنی گیاه لوبیا از خاک. ارائه‌دهنده سپهر، سینا بقیان، سرگروه. دانش‌آموزان در سه ظرف هم‌اندازه آیت‌الکرسی به‌وسیله تبلت پخش شد. دانش‌آموزان در هر ظرف هفت دانه لوبیاچیتی را به مدت دو روز در آب خیس‌اندند و مرتباً آب آن‌ها را عوض کردند. پس‌از آن لوبیاها را به مدت هفت روز در دستمال مرطوب گذاشتند تا این که مقداری ریشه و جوانه زدند آنگاه آن‌ها را در گلدان‌های هم‌اندازه و در عمق حدوداً سه سانتی‌متری کاشتند از همان روز اول که دانه‌های لوبیا را در آب خیس‌اندند در مقابل پنجره پر نور گذاشتند و هر روز آیت‌الکرسی برایشان پخش کردند و مرتباً با دوربین از آن‌ها عکس گرفتند همه رویدادها و تغییرات را در دفتر کارنما یادداشت کردند، آزمایش را سه بار تکرار کردند در هر بار آزمایش دو بار طول ساقه‌ها را با متر فلزی اندازه‌گیری کردند، یک نکته مهم این‌که دمای اتاق برای همه گلدان‌ها یکسان نبود همه پشت یک پنجره بودند ولی بعضی از گلدان‌ها نزدیک فن خاموش و برخی از آن دور بودند که چون بدنه فن خاموش گرم بود در نتیجه بر روی دمای نقاط مختلف پشت پنجره تأثیر می‌گذاشت نوع خاکی که برای آزمایش مرحله سوم استفاده شد به‌طور اتفاقی با دو مرحله قبل متفاوت بود نکته دیگر این‌که میزان و دمای آب آبیاری در هر سه مرحله و برای همه گلدان‌ها یکسان بود ولی زمان آبیاری از لحاظ صبح، ظهر یا شب بودن یکسان نبود. ماندگاری آن‌های که با صدای زن برایشان پخش شده بود بیشتر و در نهایت ماندگاری کم‌تر از همه در گیاهانی

آزمون و شاهد مقایسه گردید. تجزیه و تحلیل یافته‌های آماری نشان داد که میزان اضطراب بیماران قبل از عمل جراحی، به تأثیر از آوای قرآن، کاهش یافته است.

مطالعه ایلدر آبادی و همکاران نشان داد که آوای قرآن باعث کاهش میانگین فشارخون و تعداد نبض بیماران قبل از جراحی قلب باز گردید. همچنین نتیجه مطالعه دیگری نشان داد که دعا باعث کاهش چشمگیر علائم بالینی بیماران مبتلا به سندروم تونل کارپال از قبیل تست فالن، تست فالن معکوس و یافته‌های الکترو دیاگنوزیس مانند تغییرات تأخیر انتهایی عصب حسی و حرکتی مدرن می‌گردد. دعا درمانی همچنین می‌تواند باعث کاهش استرس و همچنین کاهش فشارخون ملایم گردد. مطالعه‌ای در آلمان نشان داد که موسیقی باعث کاهش ضربان قلب افراد مبتلا به سرطان و همچنین کاهش مدت‌زمان به خواب رفتن این افراد گردید. با توجه به نتایج این مطالعات می‌توان نتیجه گرفت که آوای قرآن و موسیقی می‌تواند به عنوان درمان کمکی مناسبی در افراد استفاده گردد. در مطالعه‌ای که در کشور تایلند در سال ۲۰۰۳ انجام شد به بررسی تأثیر موسیقی بر درد زایمان زنان نخست‌زا پرداخته شد که در این مطالعه نیز مشخص گردید که موسیقی بدون کلام نیز می‌تواند باعث کاهش درد زایمان و همچنین تسهیل در زایمان گردد.

ارائه نتایج حاصله از توزیع پرسشنامه و تحلیل پاسخ‌ها

نتیجه‌ای که با مشکلات تطبیق همراه بود برخی از آن‌ها آهنگین بودن قرآن را درک کرده بودند ولی به جهت ناتوانی در کیفیت بیان و بضاعت فنی قادر به گزارش ادراک آهنگین بودن را نداشتند. برخی امکان تفاوت گذاری بین مقامات، نغمه‌ها و پرده‌های موسیقایی قرآن به لحاظ ضعف اطلاعات فنی نداشته‌اند. برخی از افراد حالات معنوی داشته‌اند و احساس نموده‌اند ولی به جهت عدم اطلاعات علمی از عرفان نظری و سلوک عملی، قادر به تبیین این حالات و تفاوت‌هایشان نبوده‌اند و مفهوم مقامات سلوک معنوی را درک نکرده‌اند. اکثریت آن‌ها از آنالیز نوع حالات براساس مقامات و مراتب سلوکی ناتوان بوده‌اند.

پاسخ‌ها

در مرحله توزیع پرسشنامه و انجام مرحله آخر، نسبت به محدود نمودن طیف و گستره پژوهش فقط از مقوله قبض و بسط به مفاهیم خوف و رجا، اکفا شد و اقدام لازم در توزیع پرسشنامه به ۱۰۰ نفر و اخذ پاسخ‌های شرکت کننده نسبت به استخراج آمار و تحلیل نتایج، اقدام شود.

الف) جامعه آماری = ۱۰۰ نفر. مرد = ۵۸ نفر زن = ۴۲ نفر

ب) درصد پاسخ گویی به سؤالات پرسشنامه:

متن سؤالات:

است. هر گروه فقط تحت تأثیر یک صوت خاص قرار می‌گیرد و نمونه شاهد هم در شرایط عایق نسبت به صدا رشد می‌کند. هر گروه شامل بذره‌های استریل شده گندم است که در طول روز سه بار و هر بار به مدت نود دقیقه در معرض صوت‌های موردنظر قرار می‌گیرند. بذرهایی که تحت تأثیر صوت قرآن قرار داشتند دارای بیشترین میزان رشد طولی بوده‌اند و در بین شش گروه موسیقی نیز موسیقی های سنتی، بی‌کلام و کلاسیک دارای بیشترین اثر مثبت و موسیقی روان گردان و رپ دارای بیشترین اثر مخرب بر جوانه‌زنی و رشد بذره‌های گندم بوده‌اند.

صوت قرآن و سوره‌های ق، حجرات، انشراح، اخلاص، با تلاوت مجلسی استاد مصطفی اسماعیل برای گیاهان پخش شد. موسیقی و ارتعاشات حاصل از آن بر گیاهان مانند موجودات زنده دیگر تأثیرگذار بوده و برحسب نوع موسیقی می‌تواند بر روند جوانه‌زنی و رشد آن اثرات مثبت یا منفی داشته است. چون صوت از یک موج مکانیکی طولی که در هوا، آب و دیگر محیط‌های مادی منتشر می‌شود و درواقع امواج صوتی، امواج تراکمی در یک محیط مادی هستند. صوت قرآن دارای بیشترین تأثیر مثبت بر میزان جوانه‌زنی و همچنین بیشترین رشد طولی بوده است.

« ز ». تأثیر آوای قرآن کریم در کاهش استرس و اضطراب بیماران. بررسی میزان تأثیر آوای قرآن کریم ر کاهش سطح اضطراب قبل و بعد از انجام اقدامات تشخیصی و درمانی.

در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، سال ۱۳۷۶ یک مطالعه نیمه تجربی به شمار می‌رود که جامعه آماری آن را، کلیه بیماران بخش‌های داخلی و جراحی بیمارستان امام حسین (علیه‌السلام) و امام خمینی (رحمة الله علیه) اصفهان تشکیل بود. حجم نمونه در این مطالعه ۸۰ نفر که به‌طور تصادفی در دو گروه آزمون و شاهد قرار داده شدند.

میزان تأثیر آوای قرآن کریم بر اضطراب بیماران در بخش جراحی قلب بیمارستان امام خمینی (رحمة الله علیه) تهران انجام یافت. هدف کلی پژوهش، تعیین میزان تأثیر آوای قرآن کریم بر اضطراب بیماران قبل از عمل جراحی بود. ابزارمورد استفاده در پژوهش، سیاهه حالت فرم اضطراب اسپیل برگر، پرسش‌نامه اطلاعات فردی، چک‌لیست ثبت علائم حیاتی، برگه ثبت تعداد دفعات و مدت‌زمان گوش کردن به آوای قرآن تشکیل می‌داد. تعداد ۸۰ نفر از بیماران با توجه به مشخصات نمونه انتخاب شدند. از این تعداد، ۵۰ نفر در گروه آزمون، از بعدازظهر روز قبل، دو بار و هر بار ۱۵ دقیقه به آوای قرآن کریم گوش کردند، ۳۰ نفر در گروه شاهد قرار گرفتند، که تحت تأثیر دخالت و مداخله پژوهشگر قرار نداشتند تنها از مراقبت‌های معمول بخش جراحی استفاده می‌کردند. اضطراب بیماران در دو گروه با بعد از هرروز قبل از عمل و صبح عمل با پرسش‌نامه اضطراب اسپیل برگر و چک‌لیست ثبت علائم حیاتی سنجیده شد، در پایان نمونه‌گیری، میزان کاهش اضطراب گروه

ث- قرائت با توجه به معنای و تفسیر آیات ۷٪
 ح- قرائت با رعایت قواعد صحیح روان خوانی قرائت با رعایت اصول تجویدی ۶٪
 بدون پاسخ ۳٪
 - به نظر شما، قرار گرفتن علامت حروف در کلمات؛ آهنگین بودن آیات قرآن را کدام مورد، بیشتر ظاهر می‌کند؟
 الف- علامت فتحه؛ کسره ضمّه-- ۴۰٪
 ب- کشش و مدّ حروف آ... ای او... ۵۸٪
 - آیا احساس نموده‌اید که برخی از حروف هجا (الفبا) از نظر تلفظ و خروج هوا از ریه‌ها داری خاصیت زیر می‌باشند:
 مانند نرمی و لطیفی و آرامش (لین - استفال) و برخی از حروف دارای خاصیت خشن و درشت و اضطراب (تفخیم و استعلا)
 الف- متوجه این خواص نشده‌ام ۱۱٪
 ب- موقع خواندن خودم متوجه شدم ۲۸٪
 پ- موقع خواندن دیگران و شنیدن آن متوجه شده‌ام ۵۸٪
 بدون پاسخ ۳٪
 - به نظر شما این احساس حالات (نرم و لین) یا (درشت و خشن) بیشتر در کدام بخش قرآن قابل ادراک است؟
 الف- ذات کلمات ۱۷٪
 ب- ذات جملات ۲۰٪
 پ- تجویدی بودن ۲۵٪
 ت- تلاوت (صوتی خواندن) ۳۶٪
 بدون پاسخ ۲٪
 - آیا با خواندن و یا شنیدن آیات قرآن در شما حالت ترس و خوف یا امید و رجا به وجود آمده است؟
 الف- آری ۳۰٪
 ب- خیر ۷٪
 پ- گاهی اوقات ۲۴٪
 ت- همیشه موقع خواندن خودم ۱۰٪
 ث- همیشه موقع خواندن دیگران ۲۵٪
 بدون پاسخ ۴٪
 - علامت به وجود آمدن ترس و خوف (قبض معنوی) یا امید و رجا (بسط معنوی) در خودتان از چه طریقی احساس نمودید؟
 الف- در کاهش یا شدت تپش قلب ۱۱٪
 ب- در کاهش یا شدت ضربان نبض ۸٪
 پ- در کاهش یا افزایش فشارخون ۱٪
 ت- در حالت اضطراب قلبی و یا اشتیاق ۲۵٪
 ث- با تغییر رنگ پوست بدن ۲٪
 ح- تغییر لحن صدا و کلام ۴٪
 خ- در حالت افزایش حرارت بدن در موقع قبض و یا احساس خُنکی و نوعی سردی و لرزش در بدن ۲۴٪
 ج- گریه ندامت و ترس از عذاب خداوندی یا گریه شوق و رحمت خداوندی ۸٪

آیا به اعجاز و معجزه بودن قرآن اعتقاد دارید؟
 الف- آری ۷۵٪
 ب- خیر ۵٪
 پ- این طور می‌گویند ۱۵٪
 ت- باید تحقیق کنم ۵٪
 - اعجاز قرآن را از چه طریقی، ادراک و احساس نموده‌اید؟
 الف- ترجمه آن ۳۲٪
 ب- روخوانی عربی آن ۷٪
 پ- با تجوید خواندن خود ۲۵٪
 ت- با ترتیل خواندن دیگران ۱۵٪
 ث- با تلاوت خواندن خود یا دیگران ۱۸٪
 بدون پاسخ ۳٪
 - آیا آهنگین بودن قرآن و داشتن ریتماتیک و ملودی و موسیقایی قرآن را درک و احساس نموده‌اید؟
 الف- آری ۳۵٪
 ب- خیر ۱۱٪
 پ- گاهی اوقات ۲۵٪
 ت- همیشه موقع خواندن خودم ۸٪
 ث- همیشه موقع خواندن دیگران ۱۶٪
 بدون پاسخ ۵٪
 - موقع خواندن و یا شنیدن قرآن، آهنگین بودن آن را به چه حالت احساس و ادراک نموده‌اید؟
 الف- بدون حسّ و ایجاد حال ۱۲٪
 ب- به‌طور کلی، حال اشتیاق و ادامه آن ۳۵٪
 پ- به‌طور کلی، حال شور و لذت ۱۹٪
 ت- برخی آیات، موجب لذت و خوشی (بسط) ۱۷٪
 ث- برخی از آیات، موجب غم و دلتنگی (قبض) ۱۴٪
 بدون پاسخ ۳٪
 - به وجود آمدن حالات لذت و خوشی (بسط) و یا غم و دلتنگی (قبض) در کدام بخش قرآن بیشتر قابل ادراک و احساس است؟
 الف- فرقی نمی‌کند ۱۲ ب٪
 ب- خواص حروف و نوع چینش آن ۱۰٪
 پ- خواص کلمات و نوع چینش آن ۱۷٪
 ت- خواص جملات (آیات) و نوع چینش آن ۲۱٪
 ث- قافیه آخر آیات و وزن و آهنگ ذاتی آن ۳۶٪
 بدون پاسخ ۴ درصد
 - کدام روش موجب افزایش حالت خوف و ترس از خدا؛ امید و رحمت الهی، قبض و بسط باطنی، تغییر حالات شما می‌شود؟
 الف- ترجمه ظاهری قرآن ۳۰٪
 ب- تفسیر معرفتی از قرآن ۲۵٪
 پ- لغت پژوهی و ریشه‌یابی کلمات ۱۰٪
 ت- قرائت بدون توجه به معنی ۱۹٪

چ- گریه از ترس مرگ و جهنم ۴٪

د- گریه از شوق رحمت و بهشت ۹٪

بدون پاسخ ۴٪

و نبض و شش درصد تغییر رنگ پوست و لرزش کلام و لحن صدا و چهل و نه درصد حالت اضطراب و اشتیاق در قلب و لرزش بدن و احساس اشتهار پوست و خنکی آن بوده است.

۱۰- به نظر نگارنده؛ یکی از عوامل مهم عدم توجه شنوندگان وقاریان قرآن به جنبه آهنگین بودن آیات قرآن، ارتباط آن با موسیقی بوده و افراد مذهبی بنا به دلایلی از این واژه خوف داشته و نخواستند به این مسئله، ورود پیدا بکنند چون در اثبات اعجاز لفظی مکتوب تنزیلی مصحف کریم کاری چشم گیری انجام نشده است و اکثریت اطلاعی ندارند.

۱۱- این گونه به علاقه‌مندان قرآن القاء شده است که هر کس به وادی موسیقی بیفتد در مسیر گناه و هلاکت است و جالب این است که تمام قاریان ترتیلی و تلاوت مجلسی قرآن به این ارتباط با موسیقی و ضرورت یادگیری و اجرای نغمات و مقامات و پرده‌های موسیقیایی و ملودی سازی تلاوت اذعان و تأکید دارند اما شنوندگان هرگز به این موارد توجه نکرده‌اند.

پیشنهادهای کاربردی

۱- برای رشد و تعالی دادن اندیشه‌ها و تقویت خودکترلی به مفهوم تقوا بسیار لازم و ضروری است که فرهنگ استفاده صحیح از دانش موسیقی فنی را برای مردم به‌ویژه جوانان، تبیین و تحلیل نمود و آنان را در تشخیص غنای مذموم را با قواعد سمفونی عالم هستی مساعدت نمود. لازم است مانند استفاده از محصولات فنی و صنعتی آثار آن‌ها از منافع سازنده و شفاف بخش موسیقی مذهبی - ملکوتی به‌ویژه ملودیایی قرآنی بهره‌مند شد.

۲- نشست‌ها و سمینار و میزگرد برای ایجاد انس و الفت با اساتید موسیقی و نت نویسان و اجراکنندگان معروف و مشهور با قاریان ممتاز بین‌المللی قرآنی در تشریح و تبیین اشتراکات هم تشکیل شود.

۳- در رسانه‌ها و منابر اگر ضرورت و فواید آهنگین بودن قرآن و حظ دل و روح و نفس طیبه از آوای ملودیایی قرآن و محصولات عرفانی و قوالی و تواشیح و جمع خوانی قرآن به‌ویژه ابتهال می‌توان از استقبال و استفاده جماعت مردم از موسیقی‌های مبتدل و یا مشکوک فقهی برحذر داشت.

۴- آموزش و اجرای سمفونی‌ها و آهنگین نمودن صوت خود در رابطه با مناجات و ادعیه خوانی و قرائت قرآن نقش بسیار مهمی در تهذیب نفس و هدایت دیگران و خود به‌سوی فضای مطهر معنویات توحیدی و عشق به ولایت خواهد داشت.

تحلیل آماری نتایج

۱- پنجاه و پنج درصد پاسخ‌دهندگان از طریق قرائت قرآن توسط خودشان و استماع قرآن در مجالس ترحیم با قرآن انس دارند. فی نفسه ادراک قابل توجه فردی از قرآن ندارند و بیشتر از طریق شنیدن قرائت‌های ترتیلی و تجویدی و تحریری مجلسی توسط قاریان متوجه اعجاز کلامی قرآن شده‌اند.

۲- در قرائت توسط خود فرد، سی‌و دو درصد اعجاز معنایی قرآن را تشخیص داده‌اند و بیست و پنج درصد از طریق قرائت تجویدی خود و پانزده درصد ترتیل خوانی خود، هیجده درصد از طریق هم تلاوت توسط خود فرد. نیز متوجه اعجاز لفظی شده‌اند.

۳- از طریق استماع قرائت دیگر قاریان، فقط ۸ درصد از طریق قرائت روخوانی متوجه اعجاز شده‌اند. بیشترین تشخیص هفتاد و هشت درصد از طریق شنیدن تلاوت تحریری مجلسی و یا ترتیلی آن‌ها بوده است.

۴- فقط هشتاد و نه درصد افراد، اعجاز قرآن را درک کرده‌اند ولی تشخیص نداده‌اند این اعجاز از لفظ و کلمات آن است بلکه استنباط آن‌ها از ترتیل و تلاوت مجلسی قرآنی است. در هفتاد و یک درصد آنان حالت خوشی و اشتیاق و شور و لذت و نیاز به عدم اتمام قرائت و تلاوت به وجود آمده است.

۵- برای به وجود آمدن قبض و بسط و خوف ورجا؛ شصت و پنج درصد از جنبه لغات و ترجمه و تفسیر تشخیص داده‌اند. بیست و پنج درصد نیز در قرائت بدون توجه به معنا و تفسیر بوده است.

۶- از جنبه اعراب‌گذاری نحوی و علامت‌گذاری صرفی بر روی کلمات، چهل درصد به اعجاز آهنگین بودن متوجه شده‌اند و پنجاه و هشت درصد به کشش آوایی حروف آ، او، ای.

۷- از اعجاز صفات ذاتی کلمات قرآنی را فقط هفده درصد متوجه شده‌اند و بیست درصد در صفات آیات. شصت و یک درصد این اعجاز صفاتی ذاتی را در قرائت تجویدی و تلاوت مجلسی درک نموده‌اند. در جنبه بسط. فقط چهارده درصد آنان جنبه قبض و غم و دل‌تنگی بوده است.

۸- بروز صفات خوف ورجا در شصت و چهار درصد توسط خود فرد بوده است و هفت درصد احساس خوف ورجا نموده‌اند. بیست و پنج درصد هم از تلاوت دیگران خوف ورجا در آنان به وجود آمده است.

۹- از علامت‌های ملموس خوف ورجا، بیست و یک درصد به‌صورت گریه از شوق و ترس و نوزده درصد تپش و ضربان قلب

References

- Al-Qur'an al-Karim, (1378) with the handwriting of Usman Taha, Qom, Al-Hadi Publishing House, 11th
1. Haramali, Muhammad bin Al-Hassan, (1372), Viabal al-Shi'ah, vol. 2, Qom, Mehr, II.
  2. Zamani Moghadam, Behzad (2006), Seeking unity from physics to mysticism, second edition, Information, Tehran.
  3. Jannati Atai, Massoud; (1371), human magnetism; gift; Tehran, first.
  4. Farshad, Mohsen (1380), Rumi's Quantum Thoughts, first edition, Jamia, Tehran.
  5. Doring, Jean (2012), The Spirit of the Music of Ostad Elahi, translator: Sudaba Fazali, third edition, Jihun, Tehran.
  6. Abdul Wareth, Muhammad Ali (2006), Tafsir al-Qarn al-Karim, Ibn Arabi, translator: Al-Sheikh, Al-Thaniyyah edition, Beirut.
  7. Qutb, Seyed (1359), artistic picture; Artistic performance in the Qur'an, translator: Mohammad Ali Abedi, first edition, Daneshmand, Tehran.
  8. Radmanesh, Seyyed Mohammad (1368), Familiarity with Quranic Sciences, first edition, Quran Foundation, Tehran.
  9. Mahmoud Masri, Mustafa (1360), Qur'an and today's generation, translator: Dr. Mohammad Mehdi Foladvand, first edition, Qur'an Foundation, Tehran.